

ΓΕΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΓΓΕΛΟΥ
ΕΙΡΗΝΗ ΓΙΑΚΟΥΜΗ
ΛΙΛΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΝΑΥΣΙΚΑ ΤΣΑΟΥΣΗ

ΕΚΘΕΣΗ

Υπέρ της γλωσσικής τεχνολογίας

Σε δημόσιες ομιλίες μου για τη γλώσσα το πρόβλημα που τίθεται τα τελευταία χρόνια, πιεστικά, σε ένταση και με έναν αγωνιώδη θα έλεγα τρόπο, είναι αν η γλώσσα μας και γενικότερα οι ομιλούμενες γλώσσες κινδυνεύουν από την όλο και μεγαλύτερη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών (Η/Υ) στην επικοινωνία του σύγχρονου ανθρώπου.

Ειδικά για την ελληνική γλώσσα, επειδή πολλές εντολές του Η/Υ και μεγάλο μέρος της πληροφορικής δηλώνεται στην αγγλική γλώσσα κι επειδή ακόμη το λατινικό αλφάβητο έχει μέσω της Αγγλικής και άλλων γλωσσών επικρατήσει στα προγράμματα, όπως για λόγους ευκολίας έχει επικρατήσει πλήρως στους Η/Υ το μονοτονικό (ή και το ατονικό) σύστημα, πιστεύεται επιπλέον ότι η εκτεταμένη χρήση του Η/Υ γίνεται εφιαλτήριο για την βαθμιαία επιβολή της αγγλικής γλώσσας και του λατινικού αλφαβήτου εις βάρος της Ελληνικής και του ελληνικού αλφαβήτου.

Πόσο ευσταθούν αυτοί οι φόβοι έστω και στην υπερβολή τους; Μήπως υπάρχει πραγματικός κίνδυνος όσο μεγαλώνει η σχέση των νέων και η βαθμιαία εξάρτησή τους από τον υπολογιστή; Μπορείς και να χρησιμοποιείς πολύ τον Η/Υ για την επικοινωνία σου και να διατηρείς αλώβητη τη γλωσσική σου ικανότητα; Δύνασαι «δυσί κυρίους δουλεύειν»; Ή μήπως πρόκειται, στην ουσία, για κινδυνολογία και ψευδοπρόβλημα;

Η άποψη που υποστηρίζω, εξακολουθώντας ο ίδιος να γράφω τα κείμενά μου με στυλό αλλά και έχοντας πολύ και από παλιά ασχοληθεί με ηλεκτρονικά προγράμματα της γλώσσας, είναι ότι η **γλωσσική τεχνολογία**, το τι μπορείς να κάνεις με τις δυνατότητες επεξεργασίας της γλώσσας που προσφέρει ο Η/Υ, είναι **υπέρ** και όχι εναντίον της γλώσσας. Θα δικαιολογήσω, με πολλή συντομία, αυτή τη θέση.

Τι μπορεί να προσφέρει στη γνώση και τη χρήση της γλώσσας η σύγχρονη τεχνολογία της γλώσσας (language engineering); Πολλά, σπεύδω να πω.

Η τεχνολογία της γλώσσας μπορεί πρώτα-πρώτα, μέσω της μηχανικής μετάφρασης και διερμηνείας, να στηρίξει τόσο τις μικρές εθνικές γλώσσες, «τις γλώσσες εν κινδύνω», όσο και τη γενικότερη γλωσσική επικοινωνία, ώστε να περιοριστεί η «μονοκρατορία» της μιας ξένης γλώσσας εις βάρος όλων των άλλων γλωσσών, εις βάρος της ατομικής αλλά και της εθνικής γλωσσικής ταυτότητας.

Πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι, παράλληλα προς τους συμβατικούς τρόπους κατάρκτησης της μητρικής γλώσσας, η τεχνολογία της γλώσσας μπορεί να βοηθήσει αποφασιστικά στο να δημιουργηθεί από ανθρώπους που διαθέτουν γνώση και φαντασία πιο ενδιαφέρουσα, πιο θελκτική (ιδίως για παιδιά αλλά και μεγάλους), πιο πλούσια, πιο γόνιμη, πιο συστηματική, συχνά και πιο έγκυρη και, οπωσδήποτε, πιο αποτελεσματική γνώση της μητρικής γλώσσας.

Και είναι αρχή της γλωσσικής επιστήμης ότι όσο καλύτερα γνωρίζει κανείς τη γλώσσα του, τόσο περισσότερο την αγαπάει, τη νοιάζεται και την υπερασπίζεται. Τα «γλωσσικά κάστρα», είναι γνωστό, πέφτουν «από μέσα», από την αδιαφορία, την άγνοια και τη συνακόλουθη κατάπτωση μιας γλώσσας. Ο πληροφορικός της γλώσσας μαζί με το γλωσσολόγο και τον εκπαιδευτικό μπορούν να «κάνουν θαύματα» στον τομέα της υποστήριξης της διδασκαλίας της γλώσσας (λεξικά, γραμματική - σύνταξη, ορθογραφία, ύφος, ποικίλη γλωσσική βοήθεια), μέσα και, κυρίως, έξω από την τάξη.

Η εκπαιδευτική τεχνολογία της γλώσσας μπορεί να αποδειχθεί το κλειδί για τη λύση βασικών προβλημάτων της γλωσσικής εκπαίδευσης σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις της επικοινωνιακής γλωσσολογίας και της γλωσσολογίας του κειμένου. Μπορεί να βελτιώσει ριζικά την ποιότητα της γλωσσικής επικοινωνίας του ανθρώπου τόσο στη μητρική όσο και στις ξένες γλώσσες, που θα πει να βοηθήσει να γίνει πιο έντιμη και πιο ειλικρινής η συνάντηση ανθρώπου με άνθρωπο μέσα και έξω από τον τόπο του.

Γιώργος Μπαμπινιώτης, εφημερίδα Το ΒΗΜΑ

...κάθε ωμέγα, το κάθε ύψιλον, η κάθε οξεία, η κάθε υπογεγραμμένη, δεν είναι πάρα ένας κολπίσκος, μια κάθετη βράχου πάνω σε μια καμπύλη πρύμνας πλεούμενου...

Οδ.Ελύτη, Δημόσια και ιδιωτικά, Ίκαρος

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ FRANCHISE

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Σωτήρος & Αλκιβιάδου 132
Τηλ.: 210 4112507
e-mail: info@poukamisas.gr

ΑΙΓΑΛΕΩ: Θηβών 425 & Αδριανουπόλεως 10, Τηλ.: 210 5319805, **ΑΜΦΙΑΛΗ:** Κεφαλληνίας 8, Τηλ.: 210 4004200, **ΓΑΛΑΤΣΙ:** Εθ. Βενιζέλου 16, Τηλ.: 210 2224000, **ΓΛΥΦΑΔΑ:** Γούναρη 44 & Πόντου 87, Τηλ.: 210 9647806, **ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑ:** Εθ. Βενιζέλου 72, Τηλ.: 210 4622920, **ΚΑΛΛΙΘΕΑ:** Εθ. Βενιζέλου 188, Τηλ.: 210 9588891, **ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ:** Δημητρακοπούλου & Σπετσιών 38, Τηλ.: 210 4978027, **ΛΑΡΙΣΑ:** Ρούσβετ & Καποδιστρίου 1, Τηλ.: 2410 612660, **ΜΟΣΧΑΤΟ:** Χρυσοστόμου Σμύρνης 124, Τηλ.: 210 9401137, **ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ:** Εθ. Βενιζέλου 233 & Μάρκου Μπότσαρη 30, Τηλ.: 210 9883771, **ΝΙΚΑΙΑ:** Απολλείας 214 & Διαμαντίδη 71, Τηλ.: 210 4975777, **ΠΕΙΡΑΙΑΣ:** Σωτήρος & Αλκιβιάδου 132, Τηλ.: 210 4112506, **ΠΕΡΑΜΑ:** Λ. Ειρήνης 177, Τηλ.: 210 4416454

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.
2. Γίνεται σαφές στο πλαίσιο της τεχνολογικά προηγμένης κοινωνίας ότι η ανάπτυξη νέων υπολογιστικών συστημάτων προϋποθέτει μια διαφορετική αντιμετώπιση του αντικειμένου της γλωσσικής εκπαίδευσης. Ειδικά, στην ευρωπαϊκή κοινωνία αυτός ο προσανατολισμός αποτελεί τη βάση ποικίλων πρωτοβουλιών. Μια τέτοια πρωτοβουλία αναλαμβάνετε και εσείς που επιθυμείτε να φοιτήσετε σε τμήμα Πληροφορικής, στέλνοντας επιστολή 500-600 λέξεων, στη στήλη αλληλογραφίας νεανικού περιοδικού το οποίο δημοσιεύει θέματα για τους υπολογιστές. Σε αυτήν, αφού παρουσιάσετε τα πλεονεκτήματα των υπολογιστών και του διαδικτύου για τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, να αναφερθείτε στις προϋποθέσεις για την αξιοποίηση της τεχνολογίας στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ο επιφυλλιδογράφος πραγματεύεται τις επιδράσεις της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στις εθνικές γλώσσες. Καταγράφοντας την ανησυχία που εκφράζεται για τη λειτουργία των υπολογιστών ως προνόμιακή για την αγγλική γλώσσα και το λατινικό αλφάβητο, αντιπροτείνει τη θετική συμβολή των νέων τεχνολογιών στην υποστήριξη της εθνικής γλώσσας. Ως δηλωτικά στοιχεία της δυνατότητας αυτής αναφέρει τα εργαλεία απόδοσης ενός κειμένου που βοηθούν τις μικρές γλώσσες να βρουν διέξοδο από την απομόνωση της γλωσσικής περιφέρειας, ενώ συνάμα υποστηρίζουν ένα πιο ελκυστικό τρόπο εκμάθησης της μητρικής γλώσσας. Καταλήγοντας, δηλώνει αισιόδοξος για τις δυνατότητες της τεχνολογίας στον εμπλουτισμό της γλωσσικής επικοινωνίας τόσο στη μητρική όσο και στις ξένες γλώσσες.

2. Για το επικοινωνιακό πλαίσιο, αφού πρόκειται για επιστολή που δημοσιεύεται σε νεανικό περιοδικό, ενδείκνυται η χρήση προσφώνησης, παράδειγμα «Αγαπητό περιοδικό», καθώς και αποφώνησης, παράδειγμα «ευχαριστώ για τη φιλοξενία στις στήλες του περιοδικού». Το ύφος σοβαρό, ωστόσο σε κάποια σημεία μπορεί να γίνει πιο οικείο. Χρήση προσώπων: α' και γ ενικού, καθώς και α' πληθυντικού όπου εγείρεται το θέμα της ευθύνης των νέων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως συνδρομητής του περιοδικού σας που καταγίνεται με τις νέες τεχνολογίες και παρατηρώντας τις αλλαγές που προκαλούνται από την ανάπτυξη του νέου ψηφιακού κόσμου, κρίνω απαραίτητο να αναφερθώ στο ενδιαφέρον που πρέπει να δοθεί στις νέες και εντυπωσιακές δυνατότητες από τη σύμπραξη τεχνολογικών μέσων και γλωσσικής αγωγής. Το αίτημα συνεπώς της σύνδεσης της γλωσσικής διδασκαλίας με τις νέες τεχνολογίες αναδεικνύεται επιτακτικό.

Ζητούμενο Α

1. Διευκολύνεται η διόρθωση και η παραγωγή γραπτού λόγου, πράγμα που οδηγεί στην εξοικονόμηση χρόνου.

2. Δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να παρεμβαίνει στο γραπτό του μαθητή κατά τη διαδικασία της παραγωγής του, αφού είναι εύκολα αναγνώσιμο λόγω της ύπαρξης της οθόνης του υπολογιστή, ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνεται η συνεργασία μεταξύ των μαθητών.

3. Παρέχεται η δυνατότητα στο μαθητή να επικεντρωθεί στην ποιότητα του λόγου και σε θέματα μακροδομής, καθώς αποφεύγεται το άγχος της επιμελημένης από άποψη μορφής γραφής. Η αρτιότητα του γραπτού δεν εμποδίζεται από τα λάθη στα οποία πιθανώς θα υποπέσει, καθώς μπορεί αργότερα να επανέλθει και να προβεί στη διόρθωσή τους.

4. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει τους ηλεκτρονικούς κόμβους για να ασκήσει τους μαθητές σε μεθόδους έρευνας. (Οι μαθητές για παράδειγμα αναζητούν γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα μέσα από σώματα κειμένων). Ενθαρρύνεται έτσι η ανάπτυξη της πρωτοβουλίας, καλλιεργείται η αυτενέργεια των διδασκόμενων και αναδεικνύεται η μαθητοκεντρική προσέγγιση.

5. Υποστηρίζονται οι δυνατότητες εξατομικευμένης διδασκαλίας και υποστήριξης των διδασκόμενων μέσα από προσαρμοστικά προγράμματα που υπάρχουν στο διαδίκτυο, τα οποία αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευόμενου. Με τον τρόπο αυτό προσαρμόζονται να ακολουθούν το γνωστικό επίπεδο, το στυλ της μάθησης του διδασκόμενου σε όλη τη διάρκεια της αλληλεπίδρασής του με το σύστημα. Παράλληλα, συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη γνώση της μητρικής γλώσσας, καθώς η μαθησιακή διαδικασία καθίσταται πιο ενδιαφέρουσα και ελκυστική.

6. Επωφελούνται στο εκπαιδευτικό τους έργο οι εκπαιδευτικοί απομακρυσμένων περιοχών από τη δυνατότητα πρόσβασης σε υποστηρικτικό υλικό. Ανανεώνουν έτσι τη διδακτική τους πρακτική ανταποκρινόμενοι στα νέα δεδομένα της γλωσσοδιδασκαλίας.

Ζητούμενο Β

1. Συνειδητοποίηση ότι η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών αποτελεί ελιξίριο της αναχρονιστικής γλωσσικής αγωγής. Πραγματοποίηση μιας συγκροτημένης προσπάθειας για τη χάραξη μακρόπνοης εκπαιδευτικής πολιτικής για τη σύνδεση της γλώσσας και της πληροφορικής.

2. Διαμόρφωση κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής και ανανέωση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού υλικού. Κυρίως όμως αξιοποίηση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, των λογισμικών από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, πράγμα που προϋποθέτει την εκπόνηση προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών οι οποίοι αναλαμβάνουν πανεπιστημιακά τμήματα της χώρας. Γίνεται προώθηση συνεπώς του ψηφιακού γραμματισμού των διδασκόντων με στόχο την εξοικείωσή τους με τα ψηφιακά μέσα.

3. Οικοδόμηση και εμπλουτισμός κόμβου ικανού να παρέχει σε διδάσκοντες και διδασκόμενους κείμενα της αρχαία ελληνικής γραμματείας, μεταφράσεις (ώστε να μη διαβάζεται το αρχαίο κείμενο με λατινικούς χαρακτήρες), λεξικά, εικονικές περιηγήσεις –εικονιστικά στοιχεία. Δημιουργία κόμβου νεοελληνικής γραμματείας, που θα περιλαμβάνει λογοτεχνικά έργα, κριτικές θεωρήσεις, ερμηνευτικές προσεγγίσεις, βιβλιογραφία, λεξικά λογοτεχνικών όρων. Ψηφιοποίηση των πηγών: σώματα κειμένων, γλωσσικοί θησαυροί, υπολογιστικά μορφολογικά λεξικά, υπολογιστικές γραμματικές.

4. Ενσωμάτωση της χρήσης νέων τεχνολογιών σχετικών με τη γλωσσική διδασκαλία στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Το θέμα της σύνδεσης της γλωσσικής διδασκαλίας με την τεχνολογία αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην επερχόμενη εποχή της πληροφορίας. Παρά τη δυσκολία του εγχειρήματος οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε το αίτημα της χρήσης των νέων τεχνολογιών ως προνόμιο το οποίο δίνεται στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας για να βελτιώσουν την ποιότητα της γλωσσικής τους επικοινωνίας και να προσαρμοστούν στα δεδομένα της σύγχρονης πραγματικότητας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ (1939)

Από τους σημαντικότερους λόγιους και πανεπιστημιακούς δασκάλους της σύγχρονης ελληνικής πνευματικής ζωής. Επί σειρά ετών καθηγητής στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο οποίο εξάλλου φοίτησε, όπως και σε ακαδημαϊκά ιδρύματα του εξωτερικού. Μάλιστα εκλέχτηκε και πρόεδρος του ΕΚΠΑ στις αρχές της δεκαετίας που διανύουμε. Ο Γ. Μπαμπινιώτης διακρίνεται για τις πλούσιες επιστημονικές δραστηριότητές του κυρίως στον τομέα των γλωσσικών εκδόσεων. Στο ευρύτατο συγγραφικό του έργο περιλαμβάνονται δεκάδες βιβλία, τα πιο πρόσφατα από τα οποία είναι τα εξής: «Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας», «Γραμματική της Νέας Ελληνικής», «Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο», «Μικρό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας», «Ετυμολογία». Σημαντική είναι η συγγραφική του συμβολή και σε διδακτικού τύπου πονήματα με αντικείμενο πάντα την ελληνική γλώσσα, τη γραμματική και το συντακτικό της. Χαρακτηριστικά δείγματα τα έργα: «Η περίληψη ως κείμενο και αντικείμενο διδασκαλίας», «Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση», «Γραμματική και σύνταξη. Δομές και λειτουργίες της γλώσσας» (πολύτομο), «Η διδασκαλία της γραμματικής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση», «Κείμενο-επικοινωνία. Πώς γράφουμε και πώς κατανοούμε τα κείμενα», «Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος» και άλλα. Σήμερα ο Γιώργος Μπαμπινιώτης είναι πρόεδρος της δραστήριας Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας Αρσακείων-Τοισπείων Σχολείων και της Γλωσσικής Εταιρείας Αθηνών, ενώ συνεργάζεται τακτικά με εφημερίδες και τηλεοπτικά κανάλια πάνω σε γλωσσικά-επικοινωνιακά ζητήματα.

